

Reactie op de concept Jeugdwet van de Klankbordgroep Regeldruk Aanpak

Perspectief van onze reactie

Bij cliënten en professionals staat de bureaucratie met stip op nummer één als hen wordt gevraagd naar de knelpunten in de jeugdzorg. De klankbordgroep Regeldruk AanPak (RAP) zet zich al enige jaren in – samen met het ministerie van VWS - voor het verminderen van de door cliënten en professionals ervaren regeldruk. Op dit terrein worden langzaam vorderingen gemaakt. Maar het kan en moet nog veel beter en vooral sneller. Vanuit dit perspectief maakt de klankbordgroep RAP graag gebruik van de mogelijkheid om de concept Jeugdwet van commentaar te voorzien.

De klankbordgroep RAP hanteert bij de consultatie van de wet onderstaande invalshoeken.

1. Risico's in het kader van regeldruk
2. Burgerparticipatie en medezeggenschap
3. Inhoudelijke omslag (transformatie) die nodig is, te beginnen bij de inrichting van de wet.

1. Risico's in het kader van regeldruk

In deze reactie op de concept-jeugdwet is in de eerste plaats aan de orde in hoeverre deze concept-jeugdwet de risico's op onnodige bureaucratie verminderd.

De klankbordgroep RAP wil het ministerie van VWS en VenJ meegeven waar zij risico's ziet voor een toename van de regeldruk voor burgers, hulpverleners en instellingen op basis van de voorliggende conceptwet. In deze en de volgende paragraaf geven we ook enkele suggesties.

1.1 Ten aanzien van bovenlokale samenwerking (Art 2.4)

- Onderhandelingen over de juiste schaal moeten gevoerd zijn vóór de wet in werking treedt. Het hanteren van verschillende indelingen zoals nu bij samenwerking rond het steunpunt huiselijk geweld, de aanpak kindermishandeling (straks MHK's), thuislozen opvang etc. werkt regeldruk verhogend.
- Voorheen hadden jeugdhulpinstellingen voor geïndiceerde jeugdzorg (provinciale jeugdzorg, Jeugd-GGZ, AWBZ) te maken met een overzichtelijk aantal financierende partijen. Als voorbeeld de provinciale Jeugdzorg: van 15 provincies/grootstedelijke regio's naar 415 gemeenten. Instellingen van deze schaalgrootte krijgen onder de concept-jeugdwet te maken met 15 - 30 gemeenten (in plaats van 1 á 2 financiers onder de huidige wet). Sec doorgerekend betekent dat een bureaucratievermeerdering van overleg, regelgeving, verantwoording, contacten van gemiddeld/afgerond 1500- 3000%.
- Voor gemeenten is de meest opvallende toename de verplichting, noodzaak of wenselijkheid van samenwerking met andere gemeenten. Met de aantekening dat per gemeente niet sprake zal zijn van één samenwerkingsverband, maar van diverse samenwerkingsverbanden in verschillende vormen en met diverse aantallen gemeenten en over:
  - beleid en financiering gespecialiseerde jeugdzorg
  - beleid en financiering jeugdbescherming en jeugdreclassering
  - beleid en financiering passend onderwijs
  - beleidsinformatie
  - verantwoording richting V&J
  - aanvullende kwaliteitseisen
  - inrichting toezicht

- Waar scholen voorheen met één bureau jeugdzorg van doen hadden voor de toegang tot zorg, krijgen scholen te maken met de zorgstructuren van gemeenten. Naarmate scholen grootschaliger werken krijgen zij te maken de toegangsstructuren van meer gemeenten. Bovendien moeten samenwerkingsverbanden onderwijs een op overeenstemming gericht overleg voeren met gemeenten, wat een extra overlegstructuur creëert.

1.2 Ten aanzien van **Kwaliteit en certificering** (Art 2.5.1 d, Art 4.2)

Het gevaar in het kader van regedruk is dat versnippering op het gebied van kwaliteitseisen voor aanbieders optreedt, want er zijn nauwelijks zorgaanbieders die exclusief binnen de grenzen van één gemeente opereren.

Suggesties

Regel voor alle vormen van jeugdhulp (inclusief jeugdbescherming en jeugdreclassering) een landelijk, uniform toetsingskader, dat regionaal kan worden ingezet. Zorg daarbij dat overeenstemming wordt bereikt met vertegenwoordigers van landelijk werkende (cliënten)organisaties. In algemene zin voor het kwaliteitsvraagstuk bevelen wij zeer aan de Kwaliteitsstandaarden Jeugdzorg Q4C, waarin twintig standaarden zijn beschreven, waaraan volgens jongeren zelf de jeugdzorg moet voldoen (Quality for Children i.s.m. Stichting Alexander en het LCFJ).

Het landelijk kader voor beleidsinformatie, zoals omschreven in de conceptwet, kan gezien worden als voorbeeld van een landelijk kader (minimale eisen die als basis dienen; zie onder reactie bij 4.1).

2. Burgerparticipatie en medezeggenschap (artikelen 4.2.7. – 4.2.11)

De rol en taak van de gemeente staan centraal in de wetsartikelen. Hierbij lijkt voorbijgegaan te worden aan de visie dat we een omslag willen naar een stelsel waarin jongeren, ouders en burgers positie krijgen (eigen regie). Het is zorgelijk te bemerken dat zij niet centraal staan bij het ontwikkelen van een nieuwe wet, maar de gemeente en het bestuurlijke kader.

De klankbordgroep RAP ziet dat de wetgeving zijn doel voorbij schiet als 'actieve participatie' alleen gericht is op het al dan niet hebben van een cliëntenraad. Immers, door steeds korter wordende hulpverleningstrajecten en door de diversiteit van het cliëntenbestand hebben jeugdhulpaanbieders grote moeite deze vorm op te starten en vervolgens duurzaam in te zetten. Dit gaat ten koste van het doel dat de artikelen 4.2.7. – 4.2.11 in de wet beogen: cliënten formele invloed geven op de kwaliteit van zorg die hen geboden wordt.

De praktijk wijst uit dat de kern van cliëntinvloed valt of staat bij de houding van bestuurders en medewerkers en het hebben van een gedeelde visie (cliënten en instellingen) op participatiebeleid en de uitvoering ervan. Het instellen van een cliëntenraad is daarbij slechts één van de mogelijke werkvormen, waarvan in veel gevallen is gebleken dat het juist geen aantrekkelijk medium is voor cliënten. Uit het onderzoek *Cliëntenparticipatie in beeld* van MOVISIE en Vilans (2009) komt naar voren dat het toepassen van verschillende vormen van cliëntenparticipatie van belang is om ervoor te zorgen dat iedere cliënt kan participeren. De reguliere, formele vorm zoals een cliëntenraad blijkt voor cliënten of kwetsbare burgers op zichzelf niet geschikt genoeg, omdat zij drempels ervaren om hun stem te laten horen (onderzoek Flexus Jeugdplein, 2012).

Suggesties

Neem cliëntparticipatie en de betekenis ervan in meer brede zin op in de wet in plaats van alleen een cliëntenraad (is één van de werkvormen). Formuleer artikelen waarbij de jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling voor gesloten jeugdhulp verplicht zijn

om in samenspraak met cliënten te komen tot een goede inspraak / participatie plan. De jaardoelstellingen, het jaarplan en bijbehorende - gezamenlijk gekozen - werkvormen, worden in samenspraak met cliënten vastgelegd en gedurende het jaar gemonitord en getoetst op voortgang. Zo kunnen werkvormen goed aansluiten op de wensen van cliënten en is er de mogelijkheid om een cliëntenraad in te zetten wanneer wenselijk en niet zozeer alleen als verplichting waarachter instellingen zich vervolgens ook kunnen gaan verschuilen ('wij' hebben het wel geprobeerd, maar 'zij' willen niet). Zo dragen de wetsartikelen bij aan waar ze daadwerkelijk voor zijn – een stevige(r) inbreng van de cliënt.

- De klankbordgroep kan zich erin vinden, zoals reeds in de concept wettekst is opgenomen, dat er een aantal inhoudelijke inspraakthema's zijn vastgesteld in de wet
- Met de bovenstaande suggesties in acht nemend, wordt én de stem van de cliënt daadwerkelijk belangrijk gemaakt én volgt er geen onnodige regeldruk waarbij uitkomsten onvoldoende leiden tot een daadwerkelijk door cliënten beïnvloede kwaliteitsverbetering binnen jeugdhulpaanbieders en de gecertificeerde instellingen voor gesloten jeugdhulp. Hierbij willen we refereren aan de ambities van onze klankbordgroep RAP (zie bijlage). Bovengenoemde suggesties zorgen voor een goede vertaling van onze ambities naar de wetsartikelen.

3. Omslag die nodig is, te beginnen bij de inrichting van de Wet

In de Klankbordgroep is de overtuiging ontstaan dat voor het realiseren van een vermindering van ervaren en onnodige regeldruk, niet volstaan kan worden met een regeltechnische exercitie. Maar dat deze in hoge mate voort moet komen uit een benodigde cultuuromslag; een andere manier van denken en opbouwen van de wet en het stelsel. Dit sluit aan bij eerder opmerkingen bij de evaluatie van de Wet op de jeugdzorg over opbouwen vanuit wantrouwen of vanuit vertrouwen. Opbouwen vanuit wantrouwen leidt naar een beheers- en controlestelsel, met de daarbij behorende veelheid aan regels. Opbouwen vanuit vertrouwen (in eigen kracht, verantwoordelijkheid en regie bij de cliënt, ruimte en resultaatverantwoordelijkheid voor gemeenten, instellingen en professionals) biedt de gelegenheid aan cliënten en professionals voor maatwerk. Waarbij regels en protocollen ondersteunend zijn.

De Klankbordgroep heeft hiervoor een **ambitiedocument** ontwikkeld dat als **bijlage** is bijgevoegd. Wij pleiten ervoor dat het nieuwe stelsel, te beginnen bij de nieuwe jeugdwet, is opgebouwd op basis van deze ambities c.q. visie.

Bij deze ambitie past ook de overtuiging dat een nieuwe Jeugdwet, wanneer deze start vanuit de belevingswereld van de jongeren, ouders en burgers, een belangrijke omslag (transformatie) zou kunnen bewerkstelligen. Hiervan is in de wet nu nog onvoldoende sprake. Een toename van bureaucratie en bestuurlijke drukte is te verwachten als deze wet onverkort wordt ingevoerd.

Leden uit de Klankbordgroep RAP,

Mevr. M. van de Laar (Landelijk Cliëntenforum Jeugdzorg)
Dhr. W. Kuiper (Belangenvereniging Medewerkers Bureau Jeugdzorg)
Mevr. M. Stiekema (Belangenvereniging Medewerkers Bureau Jeugdzorg)
Dhr. D. Lont (Raad van de Kinderbescherming)
Dhr. D. Rensen (Stichting Jeugdformaat)
Dhr. C Schütte (cliëntvertegenwoordiger JIJ Utrecht)
Dhr. J. Zandijk (oud voorzitter Landelijk Cliëntenforum Jeugdzorg)

Bijlage: ambitiedocument

BIJLAGE 1

Ambitiedocument klankbordgroep Regeldruk AanPak (RAP)

EIGEN KRACHT Jongeren en ouders zijn de opdrachtgever én het vertrekpunt van de hulp- en ondersteuning. Zij coördineren hun eigen proces. Daar waar zij (tijdelijk) onvoldoende eigen kracht opbrengen worden zij ondersteund. Hulp- en ondersteuning is aanvullend en sluit aan bij de behoeften van jongeren en ouders. Bij jongeren en ouders wordt vanzelfsprekend 'eigen kracht' en het besef van verantwoordelijk zijn verondersteld, voor zichzelf en hun kinderen. Hierop zijn zij ook aanspreekbaar. Wat jongeren en ouders en hun sociale netwerk *wel* kunnen is het uitgangspunt.

PARTICIPATIEKRACHT Jongeren, ouders en professionals zijn met elkaar verbonden. Professionals praten *mét* jongeren en ouders en niet *over* hen. Zij spreken jongeren en ouders aan op het besef van verantwoordelijk zijn voor zichzelf en hun kinderen. (Tijdelijke) hulp- en ondersteuning wordt samen met jongeren en ouders ontwikkeld en uitgevoerd.

BEROEPSKRACHT Professionals pakken de ruimte en nemen de verantwoordelijkheid om naar eigen professioneel inzicht werkprocessen in te richten en zorg- en ondersteuning te verlenen.

ORGANISATIEKRACHT Professionals, managers en bestuurders stellen hun werkprocessen in dienst van kinderen, jongeren en ouders. Zij creëren maximale toegevoegde waarde voor de klant tegen minimale inspanningen.

BESTUURSKRACHT Overheden richten de sturing en financiering zo in dat bestuurders gestimuleerd worden ruimte en vertrouwen aan hun professionals te geven. Bestuurders geven richting en bieden kaders waarbinnen professionals de ruimte ervaren om hun werkprocessen naar eigen inzicht in te richten en zorg- en ondersteuning te verlenen.

BURGERKRACHT Burgers zijn het vertrekpunt voor beleid. Overheden en organisaties zorgen voor een actieve dialoog tussen bedenkers en burgers, zowel bij de creatie als de uitvoering van beleid. Het verzamelen van ervaringen en het consulteren van burgers is een belangrijke standaard voor kwaliteit.

VEERKRACHT Overheden en organisaties geven geen extra regels naar aanleiding van incidenten, maar stimuleren een lerende houding. Zij omarmen veelbelovende praktijken en durven afscheid te nemen van niet werkende organisaties, structuren en werkwijzen.